

**SECȚIA 1. SECURITATEA PSIHOLAGICĂ LA COPII DE DIFERITE VÂRSTE
RELAȚIA DINTRE ROLURILE FAMILIALE ȘI STIMA DE SINE LA ADOLESCENȚI
CA FACTOR AL SECURITĂȚII PSIHOLOGICE**

**RELAȚIA DINTRE ROLURILE FAMILIALE ȘI STIMA DE SINE LA ADOLESCENȚI
CA FACTOR AL SECURITĂȚII PSIHOLOGICE**

PERJAN Carolina,

dr. prof., univ., Universitatea Americană din Moldova

ORCID iD: 0000-0001-9224-0834

BOTNARI Evghenia, psihopedagog

ORCID iD: 0009-0000-9305-1832

PERJAN Carolina

professor, Ph.D

American University of Moldova

BOTNARI Evghenia, psychopedagogue

CZU: 159.922.8:316.356.2

Rezumat: În acest articol este abordat conceptul de "familie" din perspectiva diferitor domenii de știință, precum și conceptul de "rol" din perspectiva psihologiei familiei. Este analizată teoretic și dependența rolurilor familiale asupra formării stimei de sine la adolescenți. La fel este reflectat studiul empiric efectuat cu adolescenții și părinții acestora. A fost demonstrat experimental corelația dintre rolurile familiale care influențează direct asupra formării stimei de sine la adolescenți.

Cuvinte cheie: Familie, roluri familiale, stima de sine, adolescenți

Abstract: In this article, the concept of "family" is addressed from the perspective of different fields of science, as well as the concept of "role" from the perspective of family psychology. The dependence of family roles on the formation of self-esteem in adolescents is also analyzed theoretically. The empirical study conducted with teenagers and their parents is also reflected. It was experimentally demonstrated the correlation between family roles that directly influence the formation of self-esteem in adolescents.

Key words: Family, family roles, self-esteem, adolescents

"Familia"- pare un concept atât de clar, însă în proces de studiu permanent la diferite etape de dezvoltare a societăților, de diferite domenii sociale și științifice și fiecare venind cu propria sa viziune. Vom încerca acum să vorbim despre acest concept din perspectiva diferitor abordări științifice:

Familia – celula de bază a societății, constituită din soț, soție și descendenții săi care se bazează pe relații sociale și biologice, având drept scop pregătirea unei generații sănătoase care să participe la dezvoltarea societății [2] (formula sociologică).

Familia – instrumentul de bază al formării personalității, școala educației, de transmitere a experienței și înțelepciunii de viață (formulă pedagogică).

Familia – instituție socială, cu origine în căsătorie, bazată pe sexualitate și tendințe materne și paterne, a cărei formă variază de la o cultură la alta (formulă cultural-istorică).

Familia – cuibul firesc al dragostei, stimei și grijii reciproce (I. Mitrofan) (formulă psihologică).

Fiecare din această abordare își are adevărul propriu, însă din punctul nostru de vedere am formula acest concept folosind integritatea acestor abordări:

Familia – celula de bază a societății, cu origine în căsătorie, bazată pe sexualitate și tendințe materne și paterne, instrumentul de bază al formării personalității, cuibul firesc al dragostei, stimei și grijii reciproce.

Principalul lucru în analiza relațiilor de familie este conceptul de „rol”. Sub termenul de **rol** în psihologie și psihologia socială se înțelege diverse comportamente normative acceptate de societate și așteptate de o persoană ce ocupă o poziție într-un sistem al relațiilor sociale și interpersonale [4].

Rolul conjugal și / sau parental se formează inițial prin *imitația* (preluarea) sau *negarea* (conștientă sau inconștientă) a modelelor de rol corespondente cunoscute în familia de origine, din timpul copilăriei. Deși individul se raportează la acel model de rol cunoscut, *rolul conjugal se construiește prin exersarea în propriul nucleu familial*, căpătând o proprie și originală morfologie și funcționalitate.[1], Însă tributul modelelor de rol din copilărie este foarte mare. De exemplu, în varianta în care rolurile familiale din familia de origine sunt acceptate și interiorizate, ele devin repere de model prin imitație. Anume rolurile familiale au un impact direct asupra formării stimei de sine a adolescenților. La vârsta adolescență devin vizibile diferențele legate de statusurile identitare tendința expresivă de autodefinire, căutarea identității de sex și vocaționale care sunt într-o fază accelerată.

Reieșind din cele expuse mai sus am efectuat o cercetare presupunând ca rolurile familiale au impact asupra formării stimei de sine la adolescenți.

Eșantionul experimental a fost format din 160 de subiecți din care: 80 adolescenți și părinți lor 80: dintre care mame- 50, tați- 30. Pentru cercetarea psihologică am aplicat: Chestionar de Yu.E. Aleshin, L.Ya. Gozman, E. M. Dubovskaya ” Distribuirea rolurilor in familie de către soți”, [3] Chestionarul ” Evaluarea nivelului stimei de sine” Rosenberg

Rezultatele obținute în urma aplicării testului *Stima de sine (Rosenberg)* sunt prezentate în figura de mai jos.

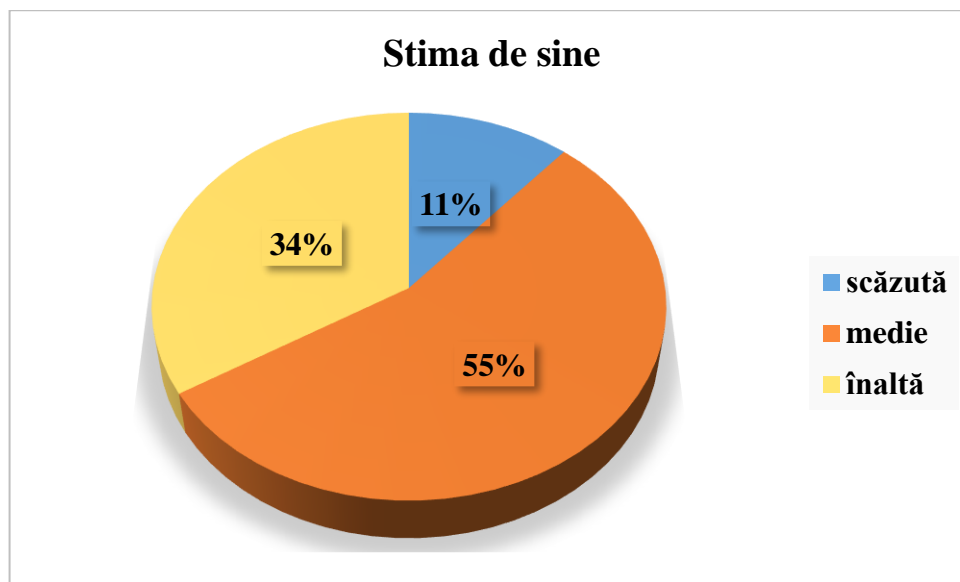

Fig.1.1. Rezultatele la “Evaluarea stimei de sine”(Rosenberg)

Din *fig.1.1.* putem observa că cei mai mulți adolescenți , 55 % din cei chestionați au nivel mediu al stimei de sine . Adolescenții cu un nivel mediu de stima de sine nu asumă mai mult decât pot face față într-o anumită activitate, dar nici nu vor coborî ștacheta realizărilor.

Un nivel înalt al stimei de sine se observă la 34% din adolescenții chestionați. Stima de sine înaltă servește ca factor motivant și mobilizator pentru individ. Însă în unele situații Stima de sine ridicată poate contribui la dezvoltarea naturii nervoase și chiar la un comportament isteric. Adesea, o astfel de persoană crede că merită mult mai mult decât are de fapt. Acest comportament

poate fi evidențiat la adolescenții care sunt în proces de formare a identității, ceea ce este specific vârstei.

Cei mai puțini adolescenți, 11 % , au demonstrat un nivel scăzut al stimei de sine. Cu o stimă de sine scăzută, o persoană devine indecisă și prea timidă. Aprobarea oamenilor din jurul său este foarte importantă pentru el. Astfel de oameni sunt foarte ușor influențați de „opinia publică” sau de anumite persoane cu caracter autoritar. Adesea pot suferi de un complex de inferioritate. Este foarte important pentru ei să găsească orice mijloace pentru propria lor afirmare de sine. Cu o stimă de sine scăzută, o persoană își stabilește obiective mai mici decât poate atinge de fapt.

La aplicarea Yu.E. Aleshin, L.Ya. Gozman, E. M. Dubovskaya ” Distribuirea rolurilor in familie de către soți”avem următoarele rezultate:

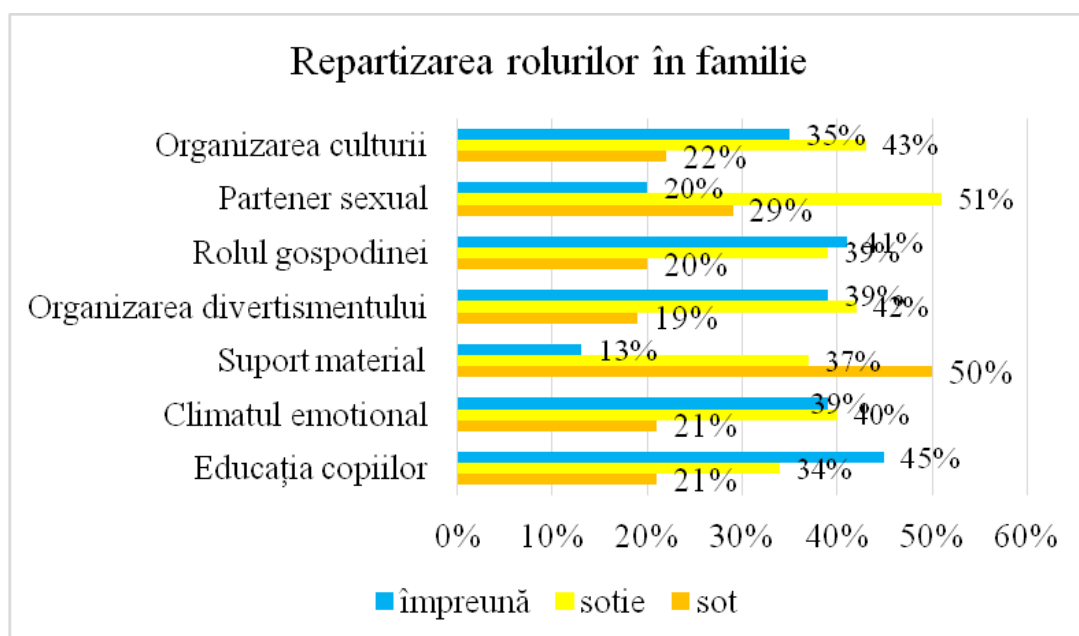

Fig.1.2. Distribuția rolurilor în familie de către soți

Din fig.1.2. putem observa că rolul **“Educația copiilor”** este realizat împreună de către soți 45%, implicarea soției este de 34% și a soțului de 21 %, de aici reiese că soția este implicată în acest rol cu 13 % mai mult decât soțul.

Rolul educației este de a realiza responsabilitățile asociate cu dezvoltarea copilului într-o personalitate competentă, morală și socializată. Părinții învață copilul ce este bun, ceea ce este rău, insuflă responsabilitate, precizie, capacitatea de a se comporta în mod corespunzător cu alte persoane, de a ajuta în studiile lor. Punerea în aplicare a acestui rol este determinată, în general, de anumiți factori specifici. În primul rând, măsura în care părinții sunt incluși în acest rol depinde de nivelul lor de educație. Pe baza numeroaselor date, se poate spune că gradul de includere a soțului și soției în creștere este determinat, printre altele, de sexul copilului. În cazul în care copilul este un băiat, această funcție este mai des distribuită în mod egal între părinți; în cazul în care o fată crește în familie, educația ei este în primul rând efectuată de către mama.

De **“climatul emoțional”** în familie se ocupă în majoritatea cazurilor soția 40%, soțul la acest rol contribuie cu 39 %, apoi soții împreună 21 %.

Rolul climatului emoțional sau de "psihoterapeut" este unul dintre cele mai interesante și importante în familia modernă. Trebuie remarcat faptul că însăși aspectul său este cauzat de o schimbare fundamentală a funcțiilor familiei, atunci când una dintre principalele caracteristici este de a satisface nevoile membrilor familiei în sprijinul, protecția, confortul personal. Implementarea acestui rol este legată de activitatea care are ca scop rezolvarea problemelor personale ale

partenerului - ascultarea, acceptarea expresă, simpatia, ajutorarea la înțelegerea problemei, susținerea emoțională. Importanța acestui rol în familia modernă este deja demonstrată de faptul că măsura în care membrii familiei sunt cel mai strâns asociați cu satisfacția soților cu căsătoria lor.

„**Supportul material**” din familie este asigurat în cea mai mare parte de către soț 50% ,apoi de soție 37 % și în cele mai puține cazuri împreună 13 %. Acest rol este susținut de soț cu o diferență de 23 % mai mult ca soția.

Responsabil pentru sprijinul financiar al familiei. Acest rol include, în primul rând, diferite cazuri și responsabilități legate de a face bani, oferind familiei un nivel adecvat de bunăstare materială. În societățile cu tip familii tradițional, din care face parte și societatea noastră acest rol este perceput ca fiind masculin, iar realizarea sa se bazează în mare măsură pe umerii soțului.

De “**organizarea divertismentului**” se ocupă cel mai mult soția 42%, soțul 19 % apoi în unele cazuri ambii soți 39%.

Rolul de organizator de divertisment. Rolul în sine reflectă o schimbare majoră în societate, deoarece o cultură a timpului liber în familie pentru populația generală a fost în afara discuției acum 50 de ani. Acest rol include diverse inițiative de petrecere a timpului liber, precum și activități legate de organizarea de vizite de familie, filme, planificare și vacanță, etc.

Distribuirea rolurilor "**gospodinei "gospodar"**". La acest rol se implica ambii soți 41 %, însa soția 39 % implicându-se mai mult ca soțul, el se implica doar 20 % de sine stătător . În mod tradițional, acest rol include cumpărarea de alimente și de gătit, grija pentru haine, asigurarea confortului, ordinea și curățenia în casă. În cele mai multe culturi, acest rol este rezervat pentru soția (mama), deși s-au înregistrat progrese considerabile în familia modernă. Potrivit sondajelor, până la 70% dintre bărbați sunt gata să admită că acest rol ar trebui împărțit în mod egal între soție și soț.

Rolul unui **partener sexual**. Acest rol include o varietate de activități sexuale. În mod tradițional, se crede că inițiază și determină natura soțului relații sexuale. Însa testul aplicat ne-a arătat ca soția are un procent mai mare la implicarea acestui rol fiind de 51% , soțul 29 % , iar ambii 20 %. În același timp, rezultatele sondajelor arată că bărbații sunt interesați de activitatea femeilor ca parteneri sexuali. Trebuie remarcat faptul că în familiile tinere soțiile sunt mai susceptibile de a iniția relații intime decât în cele mai în vârstă.

Cel mai mare rol în **organizarea culturii** îl deține soția cu 43 %, apoi, în unele familii, acest rol este deținut de ambii soți fiind de 35 % și, în cele mai puține familii, acest rol este deținut doar de soț 22 %.

Organizator al subculturii familiei. Apariția acestui rol, precum și rolul organizatorului de agrement, reflectă schimbările fundamentale care au loc în societate, și mai presus de toate creșterea nivelului cultural al populației generale, atunci când oamenii devin mai interesați de știință, artă, merge la cinema, teatre, muzee. Implementarea acestui rol include o activitate menită să formeze anumite valori culturale în rândul membrilor familiei, interese și hobby-uri destul de diverse.

Pentru prelucrarea statistică am optat pentru metoda parametrică de stabilirea corelației Pearson. În stabilirea corelației dintre variabilele cercetate, au fost identificate următoarele corelații semnificative: educația copiilor și stima de sine ($r=0,293$, $p=0,008$). Corelația este puternică, directă, statistic semnificativă. Aceleași tendințe se păstrează și pentru variabila stima de sine în relație de asociere cu climatul emoțional ($r=0,355$, $p=0,001$), cu organizarea divertismentului ($r=0,337$, $p=0,002$), cu rolul gospodinei ($r=0,295$, $p=0,008$) cu partener sexual ($r=0,301$, $p=0,007$) și cu organizarea culturii ($r=0,405$, $p=0,0001$). Aceste corelații ne demonstrează că rolul familial ca: educația copiilor, suportul material, climatul emoțional , organizarea divertismentului, rolul gospodar/gospodină , organizarea culturii are impact direct asupra formării stimei de sine la adolescenți

În concluzia cercetării putem afirma cu siguranță că rolurile familiale influențează direct asupra formării stimei de sine la adolescenți.

Acest material este publicat în cadrul proiectului de cercetare „Aspecte psihosociale ale securității psihologice și manifestările ei în plan social la copii”, cu cifrul nr. 20.80009.0807.31.

Bibliografia

1. MITROFAN, I., CIUPERCĂ, C. *Incursiune in psihosociologia si psihosexologia familiei*. București, 1998
2. MANOIU, F., EPURAN, V. *Asistenta sociala in Romania*,. Bucuresti, 1996, p. 36.
3. АНДРЕЕВА,Т. *Психология современной семьи*. СПб.: 2006, с.427-43. ISBN: 5-9268-0376-4
4. ПЕТРОВСКИЙ, А., ЯРОШЕВСКИЙ, М. *Основы теоретической психологии*. М,2003. ISBN: 5-7695-0799-3
5. ЭРИКСОН, Э. *Идентичность: юность и кризис*. Москва, 2006. 344ст. ISBN 5-01-004479-X

COMPORTAMENTUL AGRESIV AL ADOLESCENȚILOR ȘI SECURITATEA PSIHOLAGICĂ

AGGRESSIVE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS AND PSYCHOLOGICAL SECURITY

LOSÎI Elena,

*doctor în psihologie, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
mail: lenadonica@yahoo.com*

<https://orcid.org/0000-0002-5032-9993>

CZU:159.922.8.072.4:316.624

Rezumat: În contextul noilor provocări sociale, economice, educaționale, adolescenții contemporani se confruntă cu vulnerabilități la adresa securității atât pe plan fizic, cât și psihologic. Schimbările condiționate de specificul vârstei, cât și de societate pot determina apariția la unii adolescenți a unor manifestări dezadaptative, precum comportamentele agresive. În urma studiului experimental întreprins am constat că aceste comportamente sunt influențate de nivelul de dezvoltare a stimei de sine. Stima de sine scăzută poate genera reacții agresive din partea adolescenților, afectând securitatea sa, dar și a celor cu care interacționează adolescenții. Constatările făcute ne pot ajuta în organizarea măsurilor de asigurare a securității lor. Este important să luăm în calcul că adolescența, fiind caracterizată de formarea identității, este considerată perioada în care se formează bazele comportamentelor și ale obișnuințelor legate de modul sănătos de viață, iar acestea se dezvoltă și se stabilizează pe parcursul perioadelor ulterioare de vârstă.

Cuvinte-cheie: comportament agresiv, agresivitate fizică, agresivitate verbală, stimă de sine, identitate, securitate psihologică.

Abstract: In the context of the new social, economic, and educational challenges, contemporary teenagers face security vulnerabilities both physically and psychologically. Changes due to the specifics of age and society can cause maladaptive manifestations, such as aggressive behaviors, to appear in some teenagers. Following the experimental study undertaken, we found that these behaviors are influenced by the level of self-esteem development. Low self-esteem can generate